

TÜRKİYE TÜRKÇESİNDE FİİL KÖKLERİ ARASI İLİŞKİLERDE ETKİLİ UNSURLAR ÜZERİNE

*Ahmet AKÇATAŞ**

ÖZET

Cümlede ilişkisiz iki unsur yoktur. Aynı cümle içindeki fiil kökleri arasında da ilişkiler vardır. Bu çalışma, bu ilişkileri kuruluşlarında etkili olan unsurlar bakımından incelemektedir. Cümlede önemli bir yeri olan fiiller, cümlede kurucu unsurlardır. Bu sebeple fiillerin başka unsurlarla ilişkilerini anlamak için, aynı cümlede farklı yapılarda bulunan fiil kökleri arası ilişkileri anlamak gerekir. Bu gereklilik sebebiyle yapılan çalışma sonunda -Türkiye Türkçesi cümlelerinde- fiilin yapısı, türü, aldığı ekler; bulunduğu yapı, fiil dizisi, düzlem gibi fiil kökleri arası ilişkilerde etkili unsurlar belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Fiil, fiil dizisi, ilişki, yapı, düzlem.

A PERSPECTIVE ABOUT EFFECTIVE FACTORS IN THE RELATIONS AMONG VERB BASES IN TURKEY'S TURKISH

ABSTRACT

There are no two factors which have no relations in sentence. There are also relations among verb bases within the same sentence. This study analyzes these relations in terms of the factors which affect on constructions of these relations. The verbs which play an important role, are constitutive elements in the sentence. For this reason, The relations among verb bases in different structures in the same sentence must be understood in order to comprehend the relations of the verbs with the other elements. Therefore, effective elements have been determined in the relations among

* Yrd. Doç. Dr., Afyon Kocatepe Üniversitesi, Yeni Türk Dili Bilim Dalı, aakcatas@aku.edu.tr

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

verb bases such as the structure, the kind, additions of the verb, verb series and plane.

Key Words: Verb, verb serial, relations, structure, plane.

Cümle öyle bir dizidir ki onu oluşturan parçaların her biri diğerleriyle farklı farklı ilişkiler hâindedir. Cümlede müstakil, bağımsız kelime gruplarından bahsetmek büyük bir hatadır. Her kelime grubundaki parçalar, diğer kelime gruplarındaki unsurlarla grup yöneticisinin dizisel ilişkileriyle veya yöneticiden bağımsız dizimsel ilişkilerle bağlantı hâindedir.

Cümlede ögeler arası ve farklı cinste sözcükler arası ilişkiler yanında aynı cins sözcükler arasındaki ilişkiler de incelenmelidir. Böyle bir inceleme, eklemeli bir dil olan Türkçenin yapısını ve kullanım gücünü anlamak için önemli ipuçları verecektir.

Fiil konusu, birçok dilbilgisi konusu gibi alt başlıkları açısından incelenmeye muhtaçtır. Bu alt konulardan biri de, fiil kökleri arası ilişkilerdir. Yazımızda fiil kökleri arasındaki bu ilişkiler ele alınarak, onların kuruluşlarında etkili olan unsurlar üzerinde durulmuştur.

Cümlede fiilin değişik unsurlarla kurduğu ilişkiler, farklı boyutlarda işler. Fiil kök/gövdelerinin yüklem yapısında kendisine ait şahıs ekiyle, öznesi üzerindeki iyelik ekiyle kurduğu ilişkiler, şahıs boyutunu oluşturur. Yine zaman zarfları ve üzerine gelen zaman ekleriyle kurduğu ilişkiler, zaman boyutunu oluşturur. Fiil kök/gövdelerinin ilişkileriyle kurduğu bu katmanlar, mükemmel bir sistemin ürünüdür. Fiilin tarzını belirleyen zarflar, fiille bütünleşerek, katmanların derinliklerini, işin ayrıntılarını, farklılıklarını ortaya koyarak belirler. Örneğin “Üzülerek gitti.”, “Aceleyle gitti.”, “Umutsuzca gitti.” cümle birliktelikleri, farklı “gitme” şekillerini ifade etmektedir.

İsim unsurunu yüklemleştiren ek-fiil, cümlede bildirilen durum ve niteliğin alıcıya (cümleyi işiten karşıdaki kişiye) bildirilmesini sağlar. Ek-fiil, bazen derin yapıda olabilir. Böylece durum veya nitelik, öne çıkarılmış olur: “Öğrenci çalışkandır.” (Nitelik) → “Öğrenci çalışkan”, “Yer Ankara’dır.” (Yer) → “Yer Ankara”, “Saat dokuzdur.” (Zaman) → “Saat dokuz”, “Ümidimiz sendedir.” (Hedef) → “Ümidimiz sende”. Bütün bu örneklerde, nitelik, yer, zaman ve hedef bildiren isim unsurunu yüklemleştiren ve diğer ögelerle kurduğu ilişkileri düzenleyen, yine bir fiil olan ek-fiildir.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

“Cümlede ilişkisiz iki unsur yoktur.” ilkesine uyan fiil kökleri, bu bütüncül yapıda hem kendi aralarında, hem de diğer unsurlarla farklı ilişkiler kurarak önemli bir role sahip olmuştur (AKERSON 1998, 29).

Fiiller, yapıları itibariyle bağımsız kullanılmayan hem başka unsurlara ihtiyaç duyan, hem de başka unsurların ihtiyaç duyduğu bağımlı unsurlardır. Ek boyutunda fiil çekim ekleri ve yapım ekleri, öge boyutunda yüklem tamlayıcı ögeler; kelime boyutunda fiil niteleyicileri, bu bağımlılığın oyuncularıdır.

İster yapım, ister çekim eki alsın fiil kökünün hep bir hareket, oluş boyutu vardır. Yapı boyutundaki fiilden uzaklaşmalar, anlam boyutunda ortadan kalkar. Fiilden isim yapma ekiyle isimleşen “içecek” kelimesi, bulunduğu cümlenin “içti” yüklemiyle “iç-” fiil kökünde bağlanır. “Bilerek sordu.” cümlesinde “bil-” ve “sor-” fiil kökleri, aynı hareketin tasvirinde bağlanmaktadır. Bunlardan birinin zarf tümlecinde, diğerinin yüklem kökünde olması bir bağ kurarken, fiiller dünyasındaki anlam ilişkisiyle de bağımlılığı derinleştirir.

Fiiller, cümlede tek başına kök hâlinde kullanılmayan yapılardır. Fiil kökleri, kullanımda yapım ve çekim ekleri olarak yeniden düzenlenir. Emir kipinde bile fiiller, sıfır emir eki almıştır. Bu durum, fiilleri kök hâlinde; yani fiil kökü olarak incelememizi gerektirir. Alınan ekler, fiil kök/gövdeleri arası ilişkileri belirler. Fiilin kök hâlindeki anlamı ise, yine eklerin ve cümledeki konumun etkisinde şekillenir. Böylece bu ilişkiler yumağı, fiil kökleri arasında kurulan ilişkileri de düzenler (YÜKSEL 2006, 84).

Fiil köklerinin bağımlılığı, onlar arasındaki ilişkilerin kurulmasına yol açmıştır. Bağımlılıktan doğan ilişkiler, cümlede ve cümle üstü yapılarda, oluş, kılış dizilerini kurmaktadır. Aksiyon kurucu fiil kökleri, olay bütünü içinde kurdukları akış zinciriyle hem bir dizi oluşturmakta, hem kendilerine bağlı unsurları da metin bütününde tamamlayarak bütünleştirmektedir. “*Küreselleşen* dünyada herkes kendi diline daha fazla *ağırlık vermeye başlamışken*, birçok dilin önemi *artar*, İngilizcenin önemi *azalırken*, *bilgisayar*larda, hatta PC için, 33 dili birbirine *tercüme eden yazılımlar* (bilgisayar programları) / 70 dolara / *satılırken* Türkiye’de *ne oluyor?*” (SİNANOĞLU, 203).

Fiil kökleri, hem kendine bağlı unsurlarla, hem de diğer fiil kökleriyle ortaklıklar kurarak işlemektedir. Bu yapı, cümlenin bir dizge oluşuna dayalıdır. Hareket boyutu, fiilin işlediği alandır (VARDAR 2001, 44).

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

Cümlede bağımsız görünen unsurlar, aslında fiilin etki alanına girmek zorundadır. Kelimeleri isim ve fiil olarak iki sınıfa ayıran anlayış, bağımlılığa işaret eder. Fiiller, bağlayıcı ve kendisine bağlanılandır. İsimler ise, hem cinsleri arasında kurdukları bağlar yanında (sıfatla isim bağı gibi) cümle düzleminde yine bir fiile ulaşır. Bütün unsurlar, birbiriyle bağlantılıdır. Ama bütün bağların sonu fiildedir. İsim cümlesinde bile, son halka ek-fiildir: “İş *bilenin(dir)*, kılıç *kuşananın(dir)*.” (ARAZ, 21) cümlesinde “*bil-*”, “*kuşan-*” fiil kökleri “*-Dir*” koşacının ek-fiilinin çatısında bağlanmıştır.

Fiil köklerinin bağımlılığı, bir kusur değildir; hatta bir güçtür. Bu güç, fiil köklerini buldukları yer neresi olursa olsun yönetici yapar. Yüklem - fiilin (cümledeki yüklemdeki fiil kökü) yeri, en üsttedir. Diğer fiil kökleri ise yine buldukları yerde alt kademe yöneticidirler. Bu alt kademe yöneticiler ise, en üst yöneticinin idaresindedir. Fiil sistemi, bir şirket gibidir. Yüklem - fiil, genel müdür; diğer fiiller, büro müdürleridir. Alt müdürler ise, isim unsurlarını kendine bağlı memurlar gibi yönetir. Yani bağımlılık, fiil köklerine sıkı ilişkiler gerektiren sağlam bir idare gücü verir.

Hem bağlanan ve hem de bağlanılan durumlarında buldukları için bağımlılık özellikleri, fiillerin cümle içi ilişkilerde takım kurucu olmalarını sağlamıştır. Bu yapı, söz diziminde söz dizici bir fiil örgüsünü meydana getirmiştir.

Cümlede ya bir tek, ya da birden fazla fiil vardır. Eğer birden fazla ise yüklem- fiil bitmiş; diğer fiiller bitmemiş yapıdadır (YÜKSEL 2006, 84). Her fiilin kılıcı, yeri, zamanı, tarzı vardır. Fiil, hareket, kılış ve oluş bildirirken, onu kimin, nerede, ne zaman ve nasıl yaptığını da ona bağlı unsurlarla belirlenir.

Yüklem-fiil, cümledeki tamamlayıcılarını yönetirken, diğer fiiller de buldukları kelime gruplarında aynı işlevdeki parçaları yönetir. Sonunda yönetilenler, yöneten fiiller aracılığıyla yüklem - fiilde birleşir. Bu birleşme, tamamlayıcılar arasında, tamlama yönü bakımından da bağlar kurulmasını sağlar. Örneğin, yer bilgisi tamlayıcıları arasında bir organizasyon vardır. “*Urfa’da görünen yağış, Malatya’ya da ulaştı.*” cümlesinde, “*görün-*” fiil gövdesine bağlı “*Urfa’da*” yardımcı yer tamlayıcısıyla, “*ulaş-*” fiil köküne bağlı “*Malatya’ya*” yer tamlayıcısı arasındaki ilişki, “*yağış*” isminin türediği “*yağ-*” fiil köküyle dolaylı olarak tamamlanmış. Yerler arasındaki geçiş, “*yağ-*” fiil köküyle düzenlenmiştir. Böylece cümledeki üç fiil, 2+1 şeklinde bağlanırken, iki yer ismi de düzenlenmiştir.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

Fiil Kökleri Arası İlişkilerde Etkin Unsurlar

Fiil kökleri arasında kurulan ilişkileri belirleyen çeşitli unsurlar vardır. Bunlar, fiil köklerinin basit, birleşik ve türemiş olmaları; etken-edilgen, dönüşlü, işteş veya ettirgen-oldurgan, geçişli-geçişsiz olmaları; ilişkilerin düzlemleri; kişi, sayı, zaman olumluluk - olumsuzluk şeklinde fiillerin bulunduğu yapılarıdır. Bu yapılar, fiillerin kurdukları ilişkileri de etkiler. İlişki hâlindeki her unsur, kendi özelliklerini de bu ilişkiye yansıtır. Suyun ateşi söndürmesi, ateşin de suyu buharlaştırması gibi; varlığın taşıdığı özellikler, ilişkinin de tarzını belirler. Fiil kök/gövdeleri arası ilişkilerin belirleyicisi olan bu temel yapı, cümlelerin bu konuda incelenişinde ölçüt olarak alınmalıdır.

Şimdi fiil kökleri arası ilişkileri etkileyen unsurları inceleyelim:

1. Yapılarına Göre Fiil Çeşitleri Etkisi

Dünya dilleri içinde Türkçe, şekil özellikleri bakımından sondan eklemeli diller grubundadır ve bu dil tipinin ideal bir örneğidir. Ancak birden fazla kelimenin birleşmesiyle oluşturulmuş kelimeler de Türkçede bulunmaktadır (ERGİN 2002, 51).

Türkçenin eklemeli ve birleşmeli yapısı, fiillerin kuruluşunda ve aralarındaki ilişkilerde önemli özellikler gösterir. Bu yapı, Türkçe cümlelerdeki fiil köklerini aldıkları ekler ve cümledeki konularına göre sistemli bir ilişki yumağı içinde düzenler.

1.1. Kök Durumundaki Fiil İlişkileri Etkisi

Kendi içlerinde daha basit anlamlı ögelere ayrılamayan fiil kökleridir. Fiil kökü, doğrudan fiilin anlattığı kavramı taşır: “*al-*”, “*git-*”, “*gör-*”, “*koş-*”, “*sat-*” gibi (KORKMAZ 2003, 528).

Kök durumunda olan fiiller için, dilbilgisi kaynaklarında “*basit fiiller*, *yalın fiiller*, *yalınç fiiller*” terimleri kullanılmış ve birbirine yakın tanımlar verilmiştir.

Kök fiiller, Türkçenin temel söz varlığının temelini oluştururlar. Ancak bazı fiiller, kök hâlinde görülmesine rağmen, Eski Türkçede başka köklerden türemişlerdir: “*gel-*” < “*ke-l-*”, “*geç-*” < “*ke-ç-*” gibi. Bunlar günümüz Türkçesinde kök olarak kabul edilir.

Kök fiiller, çekim eki alabilen; fakat çekim eki almamış yapılardır. Bunların ilişkileri, doğrudan fiillerin temel anlamlarıyla kurulur ve cümlede yüklem-fiil yapısında kullanılırlar. Bu yapı, böyle ilişkilerin sıralı cümle içinde kurulmasını gerektirir.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

Yeni bir kelime türetmemiş ya da başka bir kelimedenden türememiş fiiller, yalnız bir dizide düz bir akışı gerektirir. Bu kullanımın elbette bazı amaçları vardır. Örneğin ya hareket, ya kılıcı, ya da etkilenen, bu yapıda daha belirginleşir.

Ayrıca “Çektin gittin.” gibi gruplaşmış yapılarda da kök-fiiller bulunur. Buralardaki kalıplaşmalarda fiil kökleri arasında kurulan ilişkiler, önemli rol oynar. (*tarz belirleme, zıtlık, yakınlık, karşılaştırma* gibi).

1.2. Türemiş Fiil ve Türemiş İsimde Fiil Kökü İlişkileri Etkisi

İsim ya da fiil kök ve gövdelerine belirli soneklerin getirilmesiyle oluşan fiillere, türemiş fiil denir. (KORKMAZ 2003, 529) Fiil kök ve gövdesinden türemiş “*gez-i-n-*”, “*sor-u-ş-tur-*”; isim kök ve gövdelerinden türemiş “*göz-le-*”, “*taş-la-ş-tur-*” şeklinde örneklere rastlıyoruz (KORKMAZ 2003, 529).

Türkçede her kökten, her zaman birden çok kelime türetilebildiği için fiil köklerinden de farklı türlerde kelimeler türetilebilir. Bu yapı, aynı cümlede bulunan fiil kökenli kelimeler arasında hareket, oluş ve kılışa bağlı çeşitli anlam ilişkilerine uygun bir işleyiş sağlamaktadır. Ayrıca fiillerin türetildiği isim kökleri de bu ilişkilerde kullanılır.

Türkçede fiiller, en önemli unsurlardır. Cümle ve cümleciklerin kuruluşu, fiiller tarafından gerçekleştirilir. Birçok isim unsuru içinde de fiil kök ve gövdeleri çeşitli şekillerde görülebilir. Yani eklemeli türetme özelliği, fiil köklerinin cümle içine yayılmasına yol açmakta ve çeşitli ilişkiler kurarak fiillerin birbiriyle bağlanma yapılarını kurmaktadır.

İsimlerden türetilmiş fiiller, fiil kökleri arasında kurulan ilişkilerde varlıkların oluşumlarına, değişimlerine ve yaptıklarına dayanan isimler şeklinde kullanılır. Bir varlığın meydana gelişi, bir ses yansımalarının çıkışı veya bir nitelik değişimi ifade eden bu fiiller, cümlelerin unsurları arası bağımlılık ilişkilerini bir ağ şeklinde kurar. “*sula-*” fiil gövdesi, “*su*” nesnesinin bir yere verilmesini (varlık fiili), “*şır-la-*” fiil gövdesi, “*şır*” sesini çıkarma (yansıma), “*morar-*” fiil gövdesi, “*mor*” rengine dönüşme (nitelik değiştirme) bildirir. Bu fiiller, cümledeki diğer fiillerle kendi oluşum ve değişimleri yönünde ilişkiler kurarak, isim temelli bağlantılar oluştururlar.

Türemiş isimlerin bir kısmı da fiil köklerinden türetilmiştir. Bunlar, isim gibi kullanılırlar; ancak yine de köklerindeki fiil özellikleri nedeniyle cümledeki diğer fiil kökenli yapılarla ilişki

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

hâlinededirler. Bunlar, fiil olmaya ve isim olmaya yakınlık bakımından üç dereceye sahiptir:

İlk derece mastar yapısındadır. Yani bir fiil ismidirler. Bu, tek başına bulunmayan fiilin isim şeklidir: “*gelmek*”, “*görme*”, “*alış*” örneklerinde olduğu gibi. Bu tür kelimelerden bazıları kalıplaşarak isme daha da yaklaşabilirler: “*çakmak*”, “*alış - veriş*”, “*karma*” gibi...

İkinci derece sıfat-fiil ve zarf-fiil yapısındadır. Bunlar, fiilin hareket, oluş ve değişim anlamına dayalı sıfat ve zarflardır. Fiil temelli bir dil olan Türkçenin nitelermelerinin de büyük bir bölümü harekete dayanır. Bu yapılarıyla, mastarlara göre fiillere daha uzak; fiil kökenli kalıcı isimlere göre fiillere daha yakındırlar:

“*konus-*” ve “*koş-*” fiil kökleri:

I. Fiile Yakın:

I.I. Fiile Az Yakın: “*konusan gençlik*”, “*Koşarak geldi.*” ifadelerinde fiile biraz yakın;

I.II. Fiile Daha Yakın: “*Çok konuşma, seni yorar.*” ve “*Hızlı koşma, kalbi sıkıştırır.*” mastar kullanımlarında fiile biraz daha yakın;

II. İsmeye Yakın: “*Konuşma bitti.*”, “*Koşma, bir şiir türüdür.*” cümlelerindeki kalıplaşmış isimlerde isme yakın kullanılmıştır.

Üçüncü derece, kalıplaşmış kalıcı isim yapısına girmiş fiil kökleridir. Bunlar, artık tamamen isim gibidirler. Ancak yine de fiil kök/gövdeleri arası ilişki kurma özelliklerini yitirmezler: “*büyü-*” > “*büyük*”, “*al-*” > “*alım*”, “*yaz-*” > “*yazı*”

Cümlede bulunan türemiş fiiller ve fiil kökenli türemiş isimler, cümlenin diğer unsurlarındaki fiil kökleriyle anlam ilişkileri kurarak bağlantı zincirleri oluştururlar.

1.3. Birleşik Fiil İlişkileri Etkisi

Bir isim ve bir fiil cinsi bir kelimeyle bir araya gelerek hem anlam, hem de şekil yönünden kalıplaşma şeklinde oluşan fiillerdir. Bu tarz fiillerin dilimizdeki türlü kullanılış şekilleri, cümle içi fiil kökü bağlantıları için önemli açılımlar sunmaktadır (KORKMAZ 2003, 530).

Yardımcı fiil denilen kelimelerle oluşan birleşik fiiller, Türkçede en çok kullanılanlardır. Arapça, Farsça ve Fransızca başta olmak üzere yabancı dillerden gelme isimlerle kurulan, “*niyaz etmek*”, “*hissetmek*”, “*empoze etmek*” gibi birleşik fiillerde “*etmek*”, “*olmak*” ve “*kalmak*” yardımcı fiilleri kullanılır. Böyle kurulan birleşik fiiller,

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

isim unsurlarını fiilleştirerek, onları fiil kökleri arası ilişkilere dâhil ederler. Bu bağ örgüsü, yardımcı fiillerle fiil dizisine, isim kısmıyla cümlenin diğer isimlerine bağlıdır. Böylece cümlenin kuruluşunda daha geniş bağımlılıklar oluşur. Anlatım, bu yolla daha sağlam bir metinleşme kazanır.

Türkçede “-i” ve “-e”li zarf-fiil ekleriyle “vermek”, “bilmek”, “durmak”, “kalmak”, “yazmak” fiillerinin birleşmesiyle oluşan ve tümü zarf-fiil ekli birleşik fiiller başlığı altında toplanan yeterlilik (*görebilmek*), tezlik (*alıvermek*), süreklilik (*gidedurmak*), yaklaşma (*düşeyazmak*) fiilleri de ikinci tarz birleşik fiillerdir. Bu tarz birleşik fiillerin bulunduğu cümlelerde ilk fiil, cümledeki diğer fiil kökleriyle ilişki kurarken, ikinci yani zarf-fiil ekinden sonra gelen fiilin yeterlilik, tezlik, süreklilik ve yaklaşma özellikleri, ilk fiili etkiler:

“Gördüğüm filmi anlatabildim.”: “gör-”, “anlat-” ← “-A bil-”

Diğer bir birleşik fiil yapısı ise deyimler içinde kalıplaşmış, özel anlam kazanmış deyim kurucu fiillerle anlamı değişen isimlerin kurduğu özel oluşumlarda bulunur. “göze girmek”, “dile düşmek”, “başa çıkmak” örneklerinde görüldüğü gibi “göz”, “dil” ve “baş” isim kökleriyle “gir-”, “düş-” ve “çık-” fiil kökleri, kurdukları birleşik fiillerle özel anlatımlar sağlamıştır. Bu tarz birleşik fiilleri oluşturan isim ve fiil kökleri. Ayrılamaz; tek bir fiil gibi algılanır. Bunlar, daha çok cümledeki diğer fiilleri açıklama amaçlı kullanılarak bağlar kurar: “Kendini beğendirmek için çok çalıştı ve sonunda onun gözüne girdi.” cümlesinde “beğendir-” fiil gönderimini açıklayan, “göze gir-” birleşik fiilidir. Bu iki fiil, açıklama ilişkisiyle bağlanmıştır.

Cümledeki fiil kökleri arası ilişkileri işleyen, düzenleyen ve onlara renk veren birleşik fiiller, üç çeşidiyle de önemli yapılarla etkileyici unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu birleşik fiiller, dile, fiil köklerine dayalı muntazam bir hareket, oluş, kılış örgüsü kazandırmaktadır.

2. Yüklem - Fiil Ekleri Etkisi

Yüklem görevindeki fiil kök/gövdelerinin aldığı, çatı, zaman, kişi, sayı ve olumsuzluk ekleri, cümledeki diğer fiil kök/gövdeleriyle kurulan ilişkilerde etkilidir. Çatı, zaman, kişi, sayı ve olumsuzluk yapılarını kuran ekler, yüklem-fiile gelerek fiil kökleri arası ilişkileri şu şekilde etkiler:

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

2.1. Çatıların Etkisi

Fiilin özne ve nesneyle ilişkilerini görev ve anlam bakımından tamamlayan çatı, fiil kökleri arasındaki ilişkileri de düzenler.

Türkiye Türkçesinde, fiillerin özne alıp almamalarına ve öznelere taşıdıkları özelliklere göre çatılar belirlenir (KORKMAZ 2003, 545). Çatı, fiil kök ya da gövdelerine, çatı ekleri dediğimiz *-n-*, *-l-*, *-ş-*, *-r-*, *-tir-*, *-t-* eklerinin getirilmesiyle oluşur. Fiilin hangi çatı ekini alacağı, özne ve nesnenin girdiği durumla belirlenir. Bu belirleme sırasında cümledeki fiil kökleri de aynı çatı altında düzenlenir.

Fiil kökleri, bütün öğelerde bulunabildiği için, yüklemle hükmettiği öğelerle kurduğu ilişkiler sırasında etkileşime girerler.

Çatıların yüklem-fiil, özne ve nesne ilişkileri yanında fiil kökleri arasındaki ilişkileri kuruluşunu da türlerine göre inceleyelim:

2.1.1. Geçişli - Geçişsiz Çatı Farkı Etkisi

Geçişli fiiller, nesne alırken, geçişsiz olanlar almaz. Bu sebeple nesne almayan geçişsiz fiil kökleriyle diğer fiil kökleri arasındaki ilişkiler, varlıklardan daha bağımsızdır. Geçişli fiiller ise sadece fiil kökenli nesnelere kurduğu ilişkiler bakımından konumuzu ilgilendirir. Çünkü fiil, yüklem görevinde nesne görevindeki unsurun fiil köküyle ilişkiye girer. Bu da fiil kökleri arası ilişkiler açısından önemli açılımlar anlamına gelir: “*Arnavut Köyü’nde oturan akrabalarımızın anlattıklarını Behlül yaşıyordu.*” (İLERİ, 39) cümlesinde “*yaşa-*” yüklem-fiiliyle “*anlat-*” nesne-fiili arasında böyle bir ilişki söz konusudur.

2.1.2. Etken - Edilgen Çatı Farkı Etkisi

Türkiye Türkçesinde etken fiillerin yüklem olma oranı, edilgenlere göre daha fazladır.

Etken fiille kurulan cümlede özne bellidir. Edilgen fiilli yüklemle belirttiği işin yapıcısı, belirsiz, yarı belirli ya da örtülüdür. Bu da kılıcıyı bir yana bırakarak cümlenin fiilleri üzerinde yoğunlaşma demektir. Çünkü metin çözücü, kılıcıyı bulmak için fiilleri çözümleme ihtiyacı duyacaktır.

Etken fiillerin kılıcısını gösteren isim, eğer fiil kökenliyse, fiil kökleri arası ilişkiler, yine önem kazanır. Böyle cümlelerin öznesinin kimliği, yaptığı işe göre belirlenir. Kimlik belirleyici fiille yüklem - fiilin ilişkisi, hareketin, oluşun tarzını, ayrıntılarını belirler. Böylece fiil kök/gövdeleri arası ilişkilerle bütünleşme sağlanır:

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

“*Gelen, gideni aratır.*” cümlesinde “*gelen*” öznesi, “*gel-*” fiiline göre belirlenmiştir.

2.1.3. Dönüslü Çatı Etkisi

Fiilin anlattığı işin, belli bir özne tarafından yapılması bakımından etken; öznenin fiilin yaptığı işten etkilenmesi bakımından ise edilgen çatıya benzer. Bu çatıda, fiili yapanla, fiilden etkilenenin aynı varlık olması, cümledeki isim kadrosunu azaltmakta, önemi fiil köklerine vermektedir. Eğer cümlede birden fazla fiil kökü varsa, onlar arasındaki ilişki, çift görevi olan özne tarafından yönlendirilecektir.

“*Malatya’dan gelen Naim Efendiler, bu yaz Kanlıca’ya taşınmadılar ve bundan en ziyade Servet Bey’in çocukları memnun oldular.*” (KARAOSMANOĞLU, 15). cümlesindeki “*taşı-*” fiili bir iş bildirir. Fiilin almış olduğu *-n-* dönüşlülük eki, fiilin bildirdiği işi ve anlamı değiştirirken aynı zamanda özneyi etkileyen bir unsur olarak karşımıza çıkar. Bu cümlede özne, işi yapan ve o işten etkilenen durumdadır. Dolayısıyla *-n-* dönüşlülük eki, kelimeye farklı bir anlam kazandırma yanında var olan “*taşı-*” anlamına özne farklılığı katmıştır. Bu farklılık, “*gel-*” ve “*taşın-*” fiilleri arasında kılıcı ve etkilenen birliğine dayanan bir bağ kurmuştur.

2.1.4. İşteş Çatı Etkisi

Fiilin birden çok özne tarafından karşılıklı yapıldığını gösteren işteş çatıda, aynı fiilin en az iki defa yapılması söz konusudur. Bu yapılar arasındaki farklılıklar, fiil kökleri arası ilişkiler bakımından değerlendirilebilir. Fiili yapan kişinin tarzı, amacı, zamanı ve yeri, farklı olduğu için; aynı fiil, farklı görünüm arz eder.

İşteş çatılı fiiller, karşılıklı yapış yanında birlikte yapış ve belirli bir sürede gerçekleşen durum değişikliğini de belirtebilir. Birlikte yapışta yüklem - fiil, ortaklık bildirirken; cümledeki diğer fiil kökleri de, bu hareket, oluş ve kılış çevresinde şekillenir. Değişiklik bildiren işteş çatıda ise, değişimin aşamalarını taşıyan fiil kökleri, bu ortak hedefte bağlar kurar:

“*Listenin her noktasında yeni gelenler ve önceden orada bulunanlar arasında uzun söyleşmeler oluyor.*” (ESENDAL, 69) cümlesinde “*söyle-*” fiilinin almış olduğu “*-ş-*” eki, o işi gerçekleştirenlerin birden fazla olduğu anlamını kattığı için işteşlik ekidir ve kelimenin öznesini etkilediği için yapım eki değil, *fiil genişletme ekidir*. Bu genişletme, cümlede birlikte işleyen kılıcıların fiil kökleri arası ilişkiler kurar. Örneğimize bakarsak “*gel-*” ve “*bulun-*”

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

” fiil köklerinin “*söyleş-*” fiilinin işteşliğinde böyle bir geniş alanda bağlandığını görürüz.

2.1.5. Ettirgen Çatı Etkisi

Ettirgen fiille oluşmuş bir cümlede öznenin yaptığı ya da yaptırdığı işten doğrudan doğruya bir nesne etkilenir. Özne, bu çatıda genelde yapan yerine yaptırandır. Cümledeki diğer fiiller de bu yaptırma hedefinde odaklanmıştır. Bu odaklama, fiil köklerini ortak hedefte birleştirir:

“*Senin kırık bacaklarını Gökçeşinar’ın eskimiş mezarlığına gömdüreyim; dedi.*” (BAYBURT,115) cümlesinde “*göm-*” fiilinin aldığı “*-Dir-*” eki, kılış fiilinin sonuna gelerek “*göm-*” işini başkasına yaptırmayı ifade eder. Böylece “*kir-*” ve “*eski-*” fiil kökleri, “*gömme*” ortak hedefinde bağlanmıştır.

Fiiller, aldıkları ekler veya cümledeki görev, çatı ve konumları gereği kişi bilgisini de taşırlar. Yüklemün kişi ekleri, fiil kökenli isimlerin iyelik ekleri, cümledeki özne bilgisi, bu oluşumun mimarlarıdır. Konuşan birisi birinci, dinleyen ikinci ve hakkında konuşulan üçüncü kişidir. İşte bu yapılanma, cümledeki fiillerin kılıcı ortaklığına dayalı bağlar kurmasını sağlamaktadır. Kişi bilgisi, bütün cümleye yayılmış bir uyum sistemi olduğu için fiiller de onun hükmüne boyun eğer ve etkisinde birbirine bağlanır: “*Kiraladınız mı, aldınız mı?*” (ÇAYKARA, 128). cümlesinde “*kirala-*” ve “*al-*” fiil kökleri, II. çoğul kişi etkisinde ilişki kurmuştur. Bu kişi bilgisinin cümle üzerindeki hâkimiyeti, ilişkiyi güçlendirmiştir.

2.2. Sayının Etkisi

Yüklem-fiilde sayı, tekil ve çoğul olma şeklinde belirlenir. Fiille özne arasındaki uygunluk yanında fiil kökleri arası ilişkiler de sayısal uyumla sağlanır. Örneğin bir işin kılıcısıyla yapılan işin sonucu fiil arasındaki sayısal uyum, muhakkak aranır:

“O zaman / “Mürekkepçiler Çarşısı” denilen barakamsı dükkanların önünü / yer yer asker / kaplamış; hem de ayakta durmuyorlar, yere yatmışlar, silahlarını Çarşıkapı tarafına çevirmişler, bekliyorlar.” (UŞAKLIGİL, 169) cümlesinde çoğul kişi yapısı, fiilleri sayı bilgisindeki uyum içinde düzenler.

Organ adları, saygı ifadesi ve tür isimleri, bu uyumun dışına çıkabilir: “*Ürkmüş tavuklar, kümeden kaçmış.*”

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010

2.3. Zamanın Etkisi

Cümlede sıfat-fiil, zarf-fiil, bazı isimler ve yüklem, zaman kavramı taşıyan unsurlardır. Bunların zaman uyumu, aralarındaki bağları da düzenler (AKÇATAŞ 2004, 4).

Fiil çekiminde temel kavram, zamandır. Geçmiş, şimdi, gelecek ve geniş zaman boyutları, cümlenin zaman bütünlüğü içinde seçilir ve bunlardan biri uygulanır. Bu yapı, fiil grupları oluşturmada kullanılır. Örneğin geçmişte yapılmış fiiller, bir gruptur:

“*Denilebilir ki, / şimdilerin insanı, zamanını boş geçirmeme sıtması içinde, şaşkınlıktan şaşkınlığa sürüklenmektedir.*” (BUĞRA, 133) cümlesinde geniş zaman ve şimdiki zaman, bağlantıları düzenlemiştir.

2.4. Olumluluk - Olumsuzluk Etkisi

Türkçede olumsuzluk, fiil gövdesi içinde anlatılır. Fiile olumsuzluk kavramı, kök ya da gövdeden hemen sonra getirilen fiilden fiil yapan “-mA” olumsuzluk ekiyle yüklenir. Bu olumsuzluk, bütün cümleyi etkiler. Yüklemde, sıfat-fiilde, isim-fiilde, fiil kökenli isimlerde bu kural geçerlidir. Olumluluk ve olumsuzluk uygunluğu, fiil kökleri arasında da paralelliği sağlar. Böylece fiil kökleri, bağlantı kurar: “*Eve varana kadar başka bir şey konuşmadık.*” (KİREMİTÇİ, 25) cümlesinde “var-” ve “konuş-” fiil kökleri, olumsuzluğun son sınırı belirlenirken bağlanmıştır.

3. Köklerinin Bulunduğu Yapıların Etkisi

Türkçenin eklemeli yapısı, fiil köklerinin her konumda karşımıza çıkmasını sağlamaktadır. Böylece fiil kökleri arası ilişkiler, Türkçede zengin anlam ağları kurmaktadır. Bir cümlede çok sayıda fiil kökü bulunabilir. Türkçenin fiil esash bir dil olması da bunda etkili oluyor.

Fiil kökleri, söz dizimi düzleminde iki aşamanın gerçekleşmesinde kullanılır: Birincisi eskilerin terkîb-i nâkıs dedikleri yüklemsiz söz dizimidir. Buna günümüzde sözcük öbeği veya kelime grubu denir. Bu yapıda kelimeler arası ilişkilerde, anlam bütünlüğü taşınmasına rağmen yükleme ihtiyaç duyulmadan ve cümlede bir ögeyi oluşturması gereken kelime yerine kullanılan birliktelikler söz konusudur:

“*Enstitünün kirlenen girişinin temizlenmesi*” isim tamlaması bünyesindeki “kirlen-”, “gir-”, “temizlen-” fiil kökleri arası ilişkiler, bağlayıcı ve bütünleştirici olarak düzenlenir.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

İkincisi eskilerin terkîb-i tâm dedikleri, kelimeler arası ilişkilerin anlamsal açıdan tamamlanmış olduğu kılış, oluş ve durum bildirimini ile bir yüklem etrafında birleşmiş söz dizileridir. Bugün bunlara cümle diyoruz (DELİCE 2007, 15).

“*Kitabı aldı, evirdi çevirdi.*” (ALTAN, 81) cümlesinde “*al-*”, “*evir-*” ve “*çevir-*” fiil kökleri, sıralı yüklem yapısıyla düzenlenerek “*kitabı*” nesnesi üzerinde kurulan inceleme dizisinde düzenlenmiştir. “*al-*” fiil kökü, incelemeye başlamadan önceki hazırlığı vermektedir. “*kitabı*” incelemek için onu ele almak gerekir. “*evir-*” / “*çevir-*” fiil kökleri, tekrar yapısında kurduğu bitmiş zamanlı yüklemle, nesneyi incelemeye almıştır. Bu şekilde “*al-*”, “*evir-*” ve “*çevir-*” fiil kökleri, nesne inceleme dizisi şeklinde bağlanmıştır.

4. Fiil Dizileri Etkisi (Z (zf.gr.) → F)

Türkçe, fiil ağırlıklı bir dildir. Günümüzde isim kökü olarak bilinen bazı kelimeler bile, geçmişte fiil köklerinden türetilmiştir. Hareket, kılış ve oluşlar, dilin akışı içinde diziler oluşturur.

Cümlelerde bazı fiil kökleri, günümüzün bilgileriyle tespit edilebilir. Ancak “*kö-*” fiil kökü “*kör-*” > “*gör-*” yapısında, “*di-* / *de-*” fiil kökü “*diye*” edatında gizlidir. Ancak bu, Eski Türkçeyi bilmeyenler tarafından fark edilmez.

Fiil dizileri, kelime yapılarında, cümlelerde, sözcelerde, paragraflarda ve metin bütününde sıralanarak çeşitli anlam bağları kurar.

5. Bitmiş-Fiil ve Bitmemiş Fiillerin Etkileri

Fiiller, önerme kurma özelliğine sahiptirler. Bu sayede dil ve düşünce bağları kurarlar. Fiiller, bağ kurucu özellikleriyle diğer bütün kelime türlerinden ayrılırlar (YÜKSEL 2006, 84).

Türkçede fiiller, şekil açısından bitmiş ve bitmemiş fiil olarak iki temel biçimlenme gösterir. Yüklemi oluşturan fiil kökü olan yüklem-fiil, bitmemiş fiil olan cümledeki diğer fiil köklerini yani bitmemiş fiilleri yönetir. Bu yapı, fiil kökleri arası ilişkilerin kurulmasında mükemmel bir sistemi oluşturmaktadır.

Yüklem-fiil durumundaki bitmiş fiillerin ve onların yönetimindeki cümlenin bitmemiş fiillerinin işleyişleri, şu şekildedir:

5.1. Bitmiş Fiil Olan Yüklem-Fiil Etkisi

Cümlede yüklem görevinde olan fiiller, bitmiş fiillerdir. Bunlarda zaman, kılış, tarz, kişi, sayı ve emir olmak üzere altı kategori vardır. Türkçede fiiller altı kategori ile bitmişlik özelliği kazanır. Bu

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

kategoriler, ek şeklinde fiil köklerine belirli bir sırayla gelirler (YÜKSEL 2006, 85-93).

Yüklemi oluşturan fiil, bitmiş fiildir. Çünkü cümlenin fiil dizisinde son noktadır. Diğer fiiller, bitmiş fiilin tamamlayıcısıdır ya da ondan önce gerçekleşmektedirler. Yüklem olan bitmiş fiil, cümledeki diğer fiillerin yöneticisidir ve onlar arasındaki bağları kurmaktadır:

“*Evler kapanmış, ahırlar boşalmış, küçük çarşı meydanı, at, araba, asker, çadır dolmuştu.*” (UŞAKLIGİL, 168). cümlesinde “*kapan-*”, “*boşal-*” fiil gövdeleri ve “*dol-*” fiil kökü, cümlede sıralanarak ardışık fiiller olarak dizilirken “*kapanmış*”, “*boşalmış*” ve “*dolmuştu*” yüklemeleri, bitmiş fiilleri taşıdıkları için, bu bitiş dizisinde kendi fiilleri arasındaki bağları da kendileri kurmuştur.

5.2. Bitmemiş Fiiller Etkisi

Türkçenin cümle kuruluşunda en önemli unsurlarından biri, bitmemiş fiillerdir. Özellikle yabancı dil öğretiminde bu konu önem kazanmaktadır.

Bitmemiş fiiller, aldıkları eklerle başka görevlere kaymış yapılardır. Dilbilgisinde fiilimsi olarak bilinen isim-fiil, sıfat-fiil ve zarf-fiiller, cümlede kelime olarak ve kelime grupları kurarak bitmemiş fiilleri oluşturur. Bunlar, isim, sıfat veya zarf olarak görünürler. Ancak kök olarak fiil yapılarını da saklı tutarlar. Dilbilgisel olarak bunların başka görünüşleri olsa da anlam olarak hareket, oluş ve kılış anlamları korunmaktadır.

Bitmemiş fiiller, cümlede yüklem dışında her konumda karşımıza çıkabilirler. Çünkü bunlar, esnek yapılarıyla şekilden şekle, görevden göreve geçebilirler. Bitmemiş fiillerin kullanımları, yine Yüksel’in eserinde geniş bir şekilde ele alınmıştır (YÜKSEL: 95-113).

Bitmemiş fiiller, esnek yapılarıyla cümlenin değişik konumlarına yerleşerek, bitmiş yüklem-fiil yönetiminde düzenlenerek fiil dizileri oluşturmuş; böyle cümlelerin omurgalarını kurmuşlardır:

“*Elaziz’in askerî hastane sertabibi koca Doktor Albay, ırzına geçtiği beslemesini gebe olduğu hâlde, karısıyla beraber suya atıp boğdu.*” (KARAOSMANOĞLU: 30) cümlesindeki fiilimsileri, bu açıdan inceleyelim:

Sıfat-fiil: “*ırzına geç-*” birleşik fiil gövdesinin “*-Dik*” sıfat-fiil yapısında “*besleme*” ismini nitelemesiyle kurulan sıfat tamlaması, söz konusu olan kişi üzerindeki etkiyi göstermektedir. Bu etki, “*beslemenin ırzına geçilmiş olması*” durumunu meydana getirmiştir.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010

“*gebe ol-*” birleşik fiil gövdesi, “*-DIĞI hâlde*” yapısında “*-DİK*” sıfat-fiil ekinin de katkısıyla, duruma karşı durumu belirlemektedir.

İsim-fiil: İsim-fiil kalıplaşmasıyla “*besleme*” ismini türeten “*besle-*” fiil gövdesi, durumun iyi davranıştan kötü davranışa geçişinde hareket noktasıdır.

Zarf-fiil: “*-Ip*” zarf-fiil yapısındaki “*atıp*” zarfının “*at-*” fiil kökü, “*boğdu*” yüklemine niteleyerek, etki fiili sonucu duruma karşı fiil ilişkisiyle bağlantıya eklenmiştir.

6. Kurulan İlişkilerin Bulunduğu Düzlemlerin Etkisi

(Metin, Paragraf, Sözce, Cümle, Öge, Grup, Kelime Düzlemleri)

Fiil kökleri, bir işlemin parçaları oldukları için aralarında anlam ilişkileri kurmaktadır. Bu ilişkiler, grup, öge, cümle, sözce, paragraf ve metin kuruluşlarında parçalar arası bağları oluşturur.

Grup, öge, cümle, sözce, paragraf ve metinde uygun bağlayıcı unsurlar, fiiller arası ilişkileri de düzenler. Yani fiil kökleri, sadece kendi anlamlarıyla değil, diğer ekler, bağlaçlar, edatlar yardımıyla da işletilirler.

Kelime grupları, eklerle ve kurucu kelimelerle; cümle ise, yüklem yönetiminde ögeleştirici bağ unsurlarıyla; sözce ve metinler de, cümle bağlayıcı ana konu ve bağlaçlarla düzenlenir. Bütün bu yapılarda fiil dizimi, kurduğu bağlarla düzenleyici anlam işletim sistemi olarak kullanılır.

SONUÇ:

Yaptığımız bu çalışmayla ulaştığımız sonuçları sıralamak istiyoruz:

1. Cümleyi oluşturan parçaların her biri diğeriyle ilişki hâindedir.
2. Cümle öyle bir dizidir ki onu oluşturan parçaların her biri diğerleriyle farklı farklı ilişkiler hâindedir. Cümlede müstakil, bağımsız kelime gruplarından bahsetmek büyük bir hatadır. Her kelime grubundaki parçalar, diğer kelime gruplarındaki unsurlarla grup yöneticisinin dizisel ilişkileriyle veya yöneticiden bağımsız dizimsel ilişkilerle bağlantı hâindedir.
3. Bu ilişkiler, farklı türdeki sözcükler arasında (S→İ, Z→F) olabileceği gibi, aynı tür sözcükler arasında da olabilir.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

4. Aynı türdeki sözcükler arasındaki ilişkilere örnek, fiil kökleri arasında kurulan bağlar verilebilir.

5. Türkçede fiilin önemli bir yeri olması, fiil köklerine diğer sözcükler bağımlıyken, onların da fiil köklerine bağımlı olması, fiil kökleri arasındaki ilişkileri, daha da önemli kılmaktadır.

6. Fiil kökleri arasındaki ilişkilerin kuruluşunda etkili olduğu belirlenen unsurlar şunlardır: Yapılarına göre fiil çeşitleri, kök durumundaki fiil ilişkileri, türemiş fiil ve türemiş isimde fiil kökü ilişkileri, birleşik fiil ilişkileri, yüklem-fiilin ekleri (çatıların (geçişli - geçişsiz çatı farkı, etken - edilgen çatı farkı, dönüşlü çatı, işteş çatı, ettirgen çatı), sayı, zaman, olumluluk-olumsuzluk ayrımı), fiil köklerinin bulunduğu yapılar, fiil dizileri, bitmiş ve bitmemiş fiiller, kurulan ilişkilerin bulunduğu düzlemler (metin, paragraf, sözce, cümle, öge, grup, kelime düzlemleri).

KAYNAKÇA

AKÇATAŞ, Ahmet, **Türkiye Türkçesinde Cümlede Süreye Bağlı Zaman**, Afyon Eğitim, Sağlık ve Bilimsel Araştırmalar Yayını, AFYON 2005.

AKERSON, Fatma, OZİL Şeyda, **Türkçede Niteleme, Sıfat İşlevli Yan Tümceler**, Simurg Yayınları, İstanbul 1998.

DELİCE, İbrahim, **Türkçe Söz Dizimi**, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2007.

ERGİN, Muharrem, **Türk Dilbilgisi**, Bayrak Yayınları, İstanbul 2002.

KORKMAZ, Zeynep, **Türkiye Türkçesi Grameri**, TDK Yayınları Ankara 2003.

VARDAR, Berke, **Dilbilim Yazıları**, Multilingual Yayınları, İstanbul 2001.

YÜKSEL, Semahat, **Türkçede Biçim ve Cümle Dersleri** Multilingual Yayınları, İstanbul 2006.

TARANAN ESERLER

ALTAN, Ahmet, **Kılıç Yarası Gibi**, Can Yayınları, İstanbul 1998.

ARAZ, Abdullah, Bilge Yunus, **LGS Türkçe Hazırlık, Pozitif İvme**, İstanbul 2004.

BAYBURT, Fakir, **Anadolu Garajı**, Bilgi Yayınevi, Ankara 1973.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

-
- ÇAYKARA, Emine, **Türk Aynşayını Oktay SİNANOĞLU Kitabı**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul Mart 2002.
- ESENDAL, Memduh Şevket, **Gönül Kaçanı Kovalar**, Bilgi Yayınları, Ankara 1993.
- İLERİ, Selim, **Yıldızlar Altında İstanbul**, Oğlak Yayınları, İstanbul 1999.
- KARAOSMANOĞLU, Yakup Kadri, **Yaban**, İletişim yayınları, İstanbul 2000.
- KİREMİTÇİ, Tuna, **Bu İşte Bir Yalnızlık Var**, Doğan Kitap Yayınları, İstanbul 2003.
- SİNANOĞLU, Oktay, **Bye-Bye Türkçe**, Otopsi yay. İstanbul 2004.
- UŞAKLIGİL, Halit Ziya, **Aşk-ı Memnu**, Özgür Yayınları, İstanbul Şubat 2003.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*